

Seinäjoen ja Ilmajoen työllisyyden kuntakokeilu; pyynnön perusteella annettu lausunto:

Työllisyyden kuntakokeilua on valmisteltu poikkeuksellisissa olosuhteissa. Viime kuukausina kokeiluun ohjautuva asiakasmäärä on noussut ja samaan aikaan monella kokeilualueella TE-hallinnolta kuntien työnjohdon alle siirtyvä henkilötyövuosi -resurssi pienenee. Seinäjoen ja Ilmajoen kokeilussa asiakasmäärän muutos oli tammikuusta 2020 elokuuhun noin + 13 %. Ilmaisemme huolemme työntekijämäärän riittävydestä suhteessa työllisyyskokeilun palvelun laatuvaatimuksiin ja -odotuksiin.

On hyvä, että kokeiluissa voidaan tehdä päätöksiä ja hankintoja työ- ja elinkeinoministeriön määrärahojen puitteissa. On kuitenkin varmistettava siitä, että eri ministeriöiden momenteilta voidaan ohjata kokeiluasiakkaille lisärahoitusta esimerkiksi palkkatukeen tilanteessa, jossa kokeilulle osoitetut määrärahat on jo käytetty.

Edellä mainitut resurssit muodostavat lähtökohdat yhdessä kuntien voimavarojen kanssa toteuttaa kokeilu. Valmistelun viimeistelyvaiheessa on varmistettava kuntien aito mahdollisuus toteuttaa kokeilu onnistuneesti. Nykyisessä tilanteessa ei kuntien talousarvioiden kautta voida juurikaan nostaa lisäresursseja suunniteltuun kokeilutoimintaan. Tilanne näytti hyvin erilaiselta kokeilujen hakuvaiheessa syksyllä 2019. Valtion vuoden 2020 lisätalousarvioissa on huomioitava myös työllisyyden kuntakokeilu yhtenä hallitusohjelman kärkihankkeena siten, että lisäresurssit ohjautuvat suoraan kokeilutoimintaan. Lisäresurssit kuntakokeiluilla ovat tarpeen myös toimintavuosina 2021-2023.

Pidempään työttömänä olleiden kuntalaisten pääasiallinen työttömyysturvan muoto on työmarkkinatuki. Työmarkkinatuen jako-osuutta kuntien ja Kelan välillä tarkastellaan kuntakentällä kriittisesti ja perustellusti. Yksi mahdollisuus olisi muuttaa tuota jakoperusteita nykymallista kuntia suosivaksi ja korostaa rahojen kohdistamista itse työllistämistoimintaan. Tietojen vaihtoa on myös parannettava. Kuntakentällä on keväästä 2020 lähtien aiheuttanut hämmennystä muun muassa se, että suoraan työmarkkinatuen kuntaosuuden piiriin on tullut pitkään yritystoiminnassa työllistyviä henkilöitä. Mikäli kunnan maksuvelvollisuudet työmarkkinatuen osalta pysyvät entisellään, on myös tietojen vaihtoa kehitettävä nykytilanteesta.

Kokeilun asiakaskunnan tarpeet ovat moninaisia ja monialaisia, joten laaja-alainen yhteistyö on huomioitava lakia säädettäessä ja toimeenpantaessa. Osa kokeilun asiakkaista pystyy siirtymään työmarkkinoille nopeasti mutta enemmistö ei. Suuri osa kokeilun asiakaskunnasta on työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaita, joten yhteistyö sosiaalipalvelujen kokonaisuuden kanssa on varmistettava jokaisella hallinnontasolla.

Varsinainen kuntakokeilun toteutusvaihe on monilta osin auki ja edellyttää voimassaolevan lainsäädännön lisäksi yksityiskohtaista ohjeistusta ja sopimista sekä rakentavaa yhteistyötä. Yksi käytännön esimerkki yhteistyön kohteita on kuntakokeilussa toteutettavien työvoimapolitiittisten koulutusten oppilasvalinnat. Asiakastyö on kunnan vastuulla ja oppilasvalinnat tehdään Ely-keskuksessa. Katsomme, että tällaisessa tilanteessa kunnan kannanotolla oppilaaksi ottamisessa voisi olla jonkinasteinen sitovuus suhteessa Ely-keskuksen harkinta- ja toimivaltaan. Vastaavanlaisia sitovia lausuntomalleja on ennenkin kokeiltu aluekehityksen alalla.

Viimeksi työllisyysklinikassa Ely-keskusten, TE-toimistojen ja kokeilualueiden vuoropuhelussa 15.9.20 nousi esiin yhteistyö valmistelussa. Vaikutti siltä, että kokeilut voivat ilmoittaa vain yhden osoitteen ja puhelinnumeron yhteystietona. Kun kokeilutoimintaa järjestää lähes poikkeuksetta useamman kunnan joukko, voivat tällaiset pienet yksityiskohdat muodostua kokoaan suuremmiksi esteiksi sujuvalle toiminnalle ja hankaloittaa merkittävästi asiakastyötä. Tällaiset ongelmat olisi torjuttavissa yhteistä valmistelua vahvistamalla. Sille on vielä tilausta, myös kokeilujen käynnistämisen jälkeen yhteistyön vahvistamiseksi ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työllisyyskokeiluille on luotu edellytyksiä jo pitkään alueellisen yhteistyön eri muodoin. Yhteistoiminnan muodoissa on ollut suuria alueellisia eroja. Kokeiluun valmistautumisessa on hyvänä työkaluna toiminut virkamiesvaihto aluehallinnossa kunta-valtio rajapinnassa. Muun muassa Kajaanin ja Kuopion alueilla tämä toimintamalli on otettu käyttöön. Tuo toiminta olisi ollut hyvä ulottaa kaikille kokeilualueille, mikä olisi varmistanut kuntatyöntekijöiden mahdollisuuden perehtyä TE -hallinnon tehtäviin. Mahdollisuus tehdä alueellisia linjauksia on toisaalta rikkaus, toisaalta uhka alueiden tasa-arvoisuuden näkökulmasta.

Lopuksi ilmaisemme huolestamme siitä, ettei tämän mittaluokan kokeilu, jota nyt ollaan käynnistämässä eri puolilla valtakuntaa, saa jäädä tällä kertaa vain kokeiluksi. Lainsäätäjän on tunnistettava se suurempi kokonaisuus, johon kyseinen määräaikainen kokeilu järjestelynä tähtää. Hallituksen on vietävä ohjelmansa määrätietoisesti maaliin ja työllisyyden kehittämisen pysyvästä hallintorakenteesta on tehtävä päätökset mahdollisimman nopeasti kokeilujen käynnistämisen jälkeen. Etenkin työttömät työnhakijat ovat ansainneet hallinnon kehittämiseen ennustettavuutta ja vakautta, toistuvien strategisten suunnanmuutosten sijaan.

!8.9. TyV valiokunnan TEAMS-kuulemistilaisuuteen osallistuu

Ilkka Rintala, hankejohtaja
Seinäjoen ja Ilmajoen työllisyyden kuntakokeilu
ilkka.rintala@seinajoki.fi
p. 0505188756